

ความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถ
ในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว
ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออก *
*Relationship between Interpersonal Relationship
and Job Performance for the Student Care and Assistance of
Guidance Teachers in Secondary Schools in East of Thailand*

ทรงวุฒิ อยู่เอี่ยม** และ วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์**

E-mail: songwuty2002@hotmail.com,

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว กลุ่มตัวอย่างเป็นครูแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออก จำนวน 118 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนว และ แบบวัดความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับดี และ มีความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนในระดับสูง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง ($r = .67$) นอกจากนี้ยังพบว่า ประสิทธิภาพงานและขนาดของโรงเรียน ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและความสามารถในการปฏิบัติงานของครูแนะแนว

คำสำคัญ: สัมพันธภาพระหว่างบุคคล / ความสามารถในการปฏิบัติงาน/ การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship between interpersonal relationships and Job performance for the student care and assistance of guidance teachers in secondary schools in east of Thailand. The sample consisted of 118 secondary school guidance

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ 2553

** อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

teachers in the eastern region of Thailand. The instruments used for data collection were interpersonal relationships and job performance questionnaires. Data was analyzed by Pearson Correlation, and One -Way ANOVA.

The results revealed that the subjects had good interpersonal relationships and a high level of job performance. The relationship between interpersonal relationship and job performance indicated moderately significant positive correlation ($r=.67, p < .01$). In addition the interpersonal relationships, and job performance of the subjects had no significant difference work duration, and size of schools.

Keyword : Interpersonal Relationship / Job Performance / Student Care

บทนำ

ครูแนะแนว เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาเด็ก ในโรงเรียน นอกจากหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนที่ถือเป็นภาระหลักแล้ว ยังต้องรับหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำปัญหาต่างๆ แก่เด็กนักเรียนด้วย โดยเฉพาะปัญหาชีวิต ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเด็ก

ดังนั้นโรงเรียนทุกแห่งจึงได้กำหนดให้มีครูที่ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว ทั้งนี้การเป็นครูแนะแนวนั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม จึงสามารถทำหน้าที่รับผิดชอบในงานจิตวิทยาแนะแนวได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ครูแนะแนว จะต้องมีความรู้ทางการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว สาขาจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง หรือเทียบเท่า ได้แก่ ครูที่ได้รับการอบรมหลักสูตรทางจิตวิทยาและการแนะแนวของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย 3 หลักสูตรขึ้นไป รวมจำนวน 108 ชั่วโมง หรือได้รับการอบรมหลักสูตรทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องจากสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย หรือสมาคมทางจิตวิทยาในต่างประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 108 ชั่วโมง ซึ่งเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายจากสถานศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นครูจิตวิทยาแนะแนว (ครูแนะแนวเดิม) ทำหน้าที่ให้บริการแนะแนวในรูปแบบต่างๆ ตามแนวศาสตร์และศิลปะวิชาชีพแก่บุคลากรใน

สถานศึกษา กล่าวคือ ลักษณะงานและหน้าที่รับผิดชอบของครูแนะแนว ประกอบด้วย 1) วิชาชีพครูแนะแนว จัดบริการให้แก่สังคมในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงและจำเป็นโดยไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพสาขาอื่นๆ โดยเน้นหนักบริการต่อสังคมมากกว่าการหาประโยชน์จากผู้รับบริการ 2) ผู้ให้บริการต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ โดยการวินิจฉัยตัดสินใจให้การปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความรู้ ความคิด และสติปัญญา เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผสมผสานกับการใช้ทักษะและความชำนาญ 3) ผู้ให้บริการต้องได้รับการศึกษาอบรม ให้มีความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในระยะเวลาอันพอสมควร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้รับบริการว่าผู้ให้บริการสามารถให้บริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพได้ เพราะมีการศึกษาอบรมมานานพอ 4) ผู้ให้บริการมีเสรีภาพ ในการใช้วิชาชีพนั้นตามมาตรฐานของวิชาชีพ โดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกในขอบเขตของวิชาชีพ 5) วิชาชีพครูแนะแนวมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น การรักษาความลับของผู้รับบริการ การให้บริการแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และ 6) วิชาชีพครูแนะแนวมีสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยเป็นสมาคมวิชาชีพ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณมาตรฐานของวิชาชีพและเป็นแหล่งเสริมสร้างสัมพันธภาพ

ระหว่างสมาชิกของวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 ก, หน้า 1)

วิชาชีพครูและแนวจึงเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ทำหน้าที่ให้บริการสังคมด้านจิตวิทยาและการแนะแนว โดยสมาชิกวิชาชีพครูและแนวเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาที่ใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้วิธีการทางปัญญา มีเสรีภาพในวิชาชีพ มีจรรยาบรรณและองค์กรวิชาชีพในการกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ ครูและแนวจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการพัฒนาบุคลากร เครื่องมือ และการจัดการระบบคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ได้ตามศักยภาพ และปรับตัวอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ต่อมาในปี 2550 - 2551 สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ได้มีการพัฒนาศักยภาพครูและแนวทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการปฏิบัติงานจิตวิทยาแนะแนว ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ทั้งนี้ครูและแนวจะต้อง มีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้เทคนิควิธีและเครื่องมือคัดกรองนักเรียน ตลอดจนรู้จักการใช้กระบวนการต่างๆ ในการช่วยเหลือและส่งต่อนักเรียน 2) มีการพัฒนาผู้เรียนโดยการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) สามารถใช้เครื่องมือในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จัดหา จัดทำ และพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพรอบด้าน รวมถึงทักษะในการพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้เครื่องมือในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ 4) มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดคุณภาพในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามขั้นตอน PDCA รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานทั้งสี่ด้านดังกล่าว จะช่วยยกขีดความสามารถของครูและแนว ให้มีความชำนาญในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูและแนวในประเทศไทย (Module) ในปี 2551 เป็นต้นมา พบว่า สถานศึกษาหลายแห่งทั่วประเทศได้มีการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เรียน โดยเฉพาะในบทบาทหน้าที่ของครูและแนว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายมิติ เช่น ประสิทธิภาพของการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เรียน คุณภาพของนักเรียนอันเกิดจากการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เรียน ภาพสะท้อนของผู้ปฏิบัติงานของครูและแนวในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เรียน การพัฒนาระบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะและสภาพปัญหาเฉพาะด้าน หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เรียน เป็นต้น มีข้อค้นพบบางประการที่น่าสนใจและนำไปสู่การพัฒนาและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูและแนวโดย สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ (2545) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ความผูกพันต่อบทบาทส่งผลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทผ่านเอกลักษณ์วิชาชีพ 2) ผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพครูผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมของโรงเรียน 3) ปฏิสัมพันธ์เชิงถ่ายทอดวิชาชีพกับตัวแทนในสถาบันฝึกหัดครูส่งผลโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู 4) ปฏิสัมพันธ์เชิงถ่ายทอดวิชาชีพกับตัวแทนในโรงเรียนส่งผลโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูและ 5) แรงจูงใจในการศึกษาส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู ผลการวิจัยนี้จึงเป็นการยืนยันได้ว่าเอกลักษณ์วิชาชีพครูและแนวและพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท

เป็นผลมาจากแรงจูงใจในการศึกษา ตลอดจนการได้รับประสบการณ์การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู ในระหว่างศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู และประสบการณ์

มีการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนว พบว่า มีการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านจิตสังคม และคุณลักษณะครูแนะแนว ที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนว (วารสารทรัพย์วิระปรกรณ์ และคณะ, 2551) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ครูที่มีสัมพันธภาพในการทำงานในระดับสูง และมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในระดับสูง จะมีพฤติกรรมการทำงานจิตวิทยาแนะแนวดีกว่า ครูที่มีสัมพันธภาพในการทำงานในระดับต่ำ และมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในระดับต่ำ ($p < .001$) นอกจากนี้ยังพบว่า สัมพันธภาพในการทำงาน การรับรู้ความสามารถแห่งตน คุณลักษณะครูแนะแนว และความเชื่ออำนาจในตน ร่วมกันทำนายประสิทธิผลของพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนวได้ร้อยละ 50.1 ในส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับข้อจำกัดตัวแปรสัมพันธภาพในงานพบว่า มีงานวิจัยที่สะท้อนมุมมองของนักเรียน ผู้บริหาร และครูในโรงเรียน ที่มีต่อการทำงานของครูแนะแนว งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นักเรียนมีความคาดหวังต่อบทบาทครูแนะแนวในระดับมาก แสดงว่าความต้องการด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูแนะแนวน่าจะมีสูงด้วยเช่นกัน (สุทัศน์ สุดาจันทร์, 2546) นอกจากนี้ในมุมมองของผู้บริหารและครู พบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียน มีความคาดหวังต่อครูแนะแนวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านสัมพันธภาพ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านคุณธรรมความประพฤติ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านความเป็นประชาธิปไตย (ปัญญาพร จันทรวงศ์, 2535)

จากเหตุผลข้างต้น พอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations) ของครูแนะแนว กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน อันได้แก่

ผู้บังคับบัญชา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง น่าจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนว ดังที่อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2546, หน้า 85- 86) กล่าวว่า บุคคลที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย เป็นที่รักและต้องการของบุคคลรอบข้างจะประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ และมีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน ในปัจจุบันจะสังเกตเห็นว่า บางองค์กรได้นำเอาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Technical Competency) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมการทำงาน โดยกำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อวัดระดับพฤติกรรมการทำงานด้วย (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์, 2546)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและทบทวนแนวคิดสำคัญ 2 เรื่อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน และแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

แนวคิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

แนวคิดนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ Schultz (1960, pp. 57-60) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมระหว่างบุคคลในความหมายของการเข้ากันได้ของบุคคล โดยธรรมชาติสังคมของมนุษย์ต้องการการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ซึ่งความต้องการนี้เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับความต้องการทางสรีระ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เป็นความสัมพันธ์อันก่อให้เกิดความพึงพอใจ Schultz ได้รวบรวมรูปแบบของลักษณะสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเบื้องต้น โดยมีข้อตกลงของทฤษฎีนี้ว่า มนุษย์ต้องการมนุษย์ (people need people) เนื่องจากมนุษย์ทุกคนอยู่ในสังคม จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากันได้กับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม Schultz กล่าวว่าสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคลเกิดขึ้นได้จากความต้องการพื้นฐานของบุคคล 3 ประการ คือ

1. ความเป็นพวกพ้อง (Inclusion) หมายถึง ความต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ให้ผู้อื่นยอมรับ

2. มีอำนาจควบคุม (Control) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่มีอิทธิพลและมีอำนาจเหนือผู้อื่น

3. ความรักใคร่ชอบพอ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์โดยจะแสดงออกด้วยความปรารถนาดี ความเป็นมิตร การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

Beyer and Marshall (1981, pp. 663-665) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับมิติสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงานว่า ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมั่นใจและความไว้วางใจ (Confidence and trust) หมายถึง การมีความเชื่อตรง ฟังพาทศัยผู้อื่น ความตรงไปตรงมา การยอมรับให้ความมั่นใจในความสามารถซึ่งกันและกัน การเปิดเผยที่จำเป็น ฯลฯ

2. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual help) เป็นความเห็นใจที่จะแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเพื่อแผ่แลกเปลี่ยนความรู้แก่กัน เต็มใจช่วยเพื่อนทำงาน และมีความจริงใจในการช่วยเหลือ ฯลฯ

3. การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Mutual support) เป็นความเต็มใจที่จะรับฟังผู้อื่น ให้การยอมรับนับถือยกย่อง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ฯลฯ

4. ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ (Friendliness and enjoyment) หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่ทำงานด้วยรู้สึกสบายใจ มีการผ่อนคลาย ให้ความสนใจและห่วงใยบุคคลอื่น

5. มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Team efforts toward goal achievement) เป็น

ความร่วมมือกัน กระตุ้นส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทำงาน มีการติดต่อประสานงาน ฯลฯ

6. การริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นความต้องการบรรยากาศซึ่งแสดงออก ถึงการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและมองเห็นคุณค่าของผลงานของบุคคลอื่น วิชาทฤษฎีงานอย่างสร้างสรรค์ พยายามปรับปรุงงานอยู่เสมอ จัดการต่อความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

7. การติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Open Communication) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระตรงไปตรงมา มีความรู้สึกปลอดภัยในการอภิปรายปัญหาต่อกันในทุกเรื่องอย่างเปิดเผย เอื้อเฟื้อข้อมูลสำคัญต่อกัน ยอมรับฟังข้อมูลจากบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ

8. ความเป็นอิสระจากการคุกคาม (Freedom from threat) หมายถึงความสามารถในการพิจารณาขอบเขตของหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่ทำงานร่วมกัน ด้วยใจสงบ และด้วยความจริงใจปราศจากอคติ

แนวคิดความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

Lachman (1984, pp. 7-13) สรุปว่า องค์ประกอบของความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่สำคัญขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ที่ได้มีการเรียนรู้ และใช้ความรู้ในการปฏิบัติงาน ร่วมกับการสนับสนุนจากองค์การ และมองเห็นว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องของระดับคุณภาพในการปฏิบัติงาน และถือเป็นพฤติกรรมที่มีคุณภาพของมนุษย์ ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สะท้อนถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของครูจิตวิทยาแนะแนว ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ได้แก่ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2551)

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นกรปฏิบัติงานที่แสดงถึงความสามารถในการ

คัดกรองผู้เรียน โดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม รวมถึงการช่วยเหลือและส่งเสริมอย่างเป็นระบบ

2. การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นการแสดงออกถึงการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การใช้เครื่องมือในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดท่าจัดทำและพัฒนาเครื่องมือในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีคุณภาพรอบด้าน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือในการรู้จักนักเรียน ตลอดจนป้องกันและแก้ไขปัญหาของแต่ละบุคคลตามเอกลักษณ์

4. การดำเนินงานตามขั้นตอน PDCA เป็นการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามวงจร ใน Plan Do Check Act: PDCA ตลอดจนมีทักษะและความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอนและมีคุณภาพ

สำหรับการวิจัยนี้มุ่งศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการภาระหน้าที่ของครูแนะแนว ได้แก่ สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน ว่ามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนวอย่างไร โดยเลือกศึกษาเฉพาะครูแนะแนวในโรงเรียนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้อค้นพบจากการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งในการขยายขอบข่ายองค์ความรู้สู่การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของครูแนะแนว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนว

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว

4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนว จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

5. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยที่พบจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนา การทำงานของครูแนะแนว สามารถพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการทำงานของครูแนะแนวอย่างแท้จริง

2. สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปวางเป้าหมาย หรือสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อการพัฒนาการทำงานของครูแนะแนวต่อไปได้

3. การวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าทางด้านพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนว โดยเฉพาะการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา ช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการวิจัย

ประชากร: ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ออก ที่รับผิดชอบงานจิตวิทยาแนะแนวในโรงเรียน
จำนวน 167 คน

กลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่าง เป็นข้าราชการ
ครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียง
ที่รับผิดชอบงานจิตวิทยาแนะแนวในโรงเรียน จำนวน
118 คน ซึ่งได้มาจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง
ของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan แล้วทำการ
สุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้สัดส่วน (proportion stratified
sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ได้เป็น โรงเรียน
ขนาดเล็ก จำนวน 22 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน
52 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 44 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่
โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) ประสบการณ์การทำงาน แบ่งเป็น ต่ำกว่า 5
ปี 5 - 10 ปี 11 - 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล
- 2) ความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น
แบบสอบถาม มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของ
ครูแนะแนว

- 1) ประสบการณ์การทำงาน แบ่งเป็น 4 ช่วง
ได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี, 6-10 ปี, 11-20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป
- 2) ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่
ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง
บุคคลของครูแนะแนวต่อคนรอบข้าง ได้แก่

- 1) ผู้บังคับบัญชา มี 3 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, และ 3
- 2) ผู้ร่วมงาน มี 4 ข้อ คือ ข้อ 4, 5, 6, และ 7
- 3) ผู้ปกครองนักเรียน มี 5 ข้อ คือ ข้อ 11,
12, 13, 14, และ 15
- 4) นักเรียน มี 3 ข้อ คือ ข้อ 8, 9, 10

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมิน
รวมค่า 6 อันดับ ตั้งแต่ จริงมากที่สุด จนถึงไม่จริงเลย
มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์
แอลฟาเท่ากับ .78

ตอนที่ 3 แบบวัดความสามารถในการ
ปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มี 4 องค์ประกอบ
ได้แก่

- 1) ความสามารถเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วย
เหลือผู้เรียน มี 7 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, และ 7
- 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียน มี 4 ข้อ
คือ ข้อ 8, 9, 10, และ 11

3) ความสามารถในการใช้เครื่องมือในการดูแล
ช่วยเหลือ มี 5 ข้อ คือ ข้อ 2, 13, 14, 15, และ 16

4) ความสามารถจัดคุณภาพในระบบการดูแล
ช่วยเหลือผู้เรียน มี 5 ข้อ คือ ข้อ 17, 18, 19, และ 20

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมิน
รวมค่า 6 อันดับ ตั้งแต่ จริงมากที่สุด จนถึงไม่จริงเลย
มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์
แอลฟาเท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้น
ตอนดังต่อไปนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย
ทั้งหมด ประกอบด้วย ชื่อโรงเรียน และที่ตั้ง

2) ขอความร่วมมือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

3) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยจัดส่งแบบวัดไปทางไปรษณีย์ เมื่อได้รับการตอบกลับแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ขนาดโรงเรียนและ ประสิทธิภาพการทำงาน โดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และประเมินระดับจากค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน และโดยรวม

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของครูแนะแนว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และประเมินระดับจากค่าเฉลี่ย ในแต่ละด้าน และโดยรวม

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถในการปฏิบัติงานฯ ของครูแนะแนว โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test)

5) เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวม และความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ของครูแนะแนวโดยรวม ขนาดโรงเรียน

และ ประสิทธิภาพการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือ ทดสอบค่าเอฟ (F-test) ถ้าพบว่าค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนวทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดี (ดูตาราง 1) ตาราง 1 ระดับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา	3.87	0.648	ดี
ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน	4.26	0.530	ดี
ด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน	4.32	0.553	ดี
ด้านสัมพันธภาพกับผู้ปกครองนักเรียน	4.27	0.649	ดี
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวม	4.19	0.470	ดี

2. ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนวโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านระบบดูแลช่วยเหลือด้านพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือ อยู่ในระดับสูง ขณะที่ด้านการใช้เครื่องมือในงานช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง (ดูตาราง 2)

ตาราง 2 ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน

ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านระบบดูแลช่วยเหลือ	4.12	0.656	สูง
ด้านพัฒนาผู้เรียน	4.03	0.598	สูง
ด้านการใช้เครื่องมือ	3.49	0.725	ปานกลาง
ด้านการจัดคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือ	3.73	0.649	สูง
ความสามารถโดยรวม	3.86	0.559	สูง

3. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวมกับ ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง ($p < .01$) นอกจากนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง กับความสามารถในการปฏิบัติงานฯ โดยรวม ($p < .01$) (ดูตาราง 3)

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวมและรายด้านกับความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมของครูแนะแนว

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
	ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน	ระดับ
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวม	.67**	ปานกลาง
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลรายด้าน		
ด้านสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา	.41**	ปานกลาง
ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน	.53**	ปานกลาง
ด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน	.62**	ปานกลาง
ด้านสัมพันธภาพกับผู้ปกครองนักเรียน	.47**	ปานกลาง

** Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

4. ครูแนะแนวมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันตามประสบการณ์การทำงาน ($p < .05$) โดย ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี ($p < .05$) (ดูตาราง 4)

ตาราง 4 เปรียบคะแนนเฉลี่ยของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานของครูแนะแนวที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี (19.87)	6-10 ปี (20.14)	11-20 ปี (20.19)	20 ปีขึ้นไป (21.37)
ต่ำกว่า 5 ปี (19.87)	-	0.27	0.32	1.50*
6-10 ปี (20.14)		-	0.04	1.23
11-20 ปี (20.19)			-	1.18
20 ปีขึ้นไป (21.37)				-

* The mean difference is significant at the .05 level.

5. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ตามขนาดของโรงเรียน

6. ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ตามประสบการณ์การทำงาน และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ความสามารถในการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ มีความแตกต่างกันตามประสบการณ์การทำงาน ($p < .01$) โดยครูแนะแนวที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป และ 11-20 ปี มีความสามารถในการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี ($p < .05$) (ดูตาราง 5)

ตาราง 5 เปรียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนของครูจิตวิทยา แนะแนวที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี (32.00)	6-10 ปี (33.45)	11-20 ปี (35.42)	20 ปีขึ้นไป (35.77)
ต่ำกว่า 5 ปี (32.00)	-	1.45	3.42*	3.77*
6-10 ปี (33.45)		-	1.97	2.32
11-20 ปี (35.42)			-	0.35
20 ปีขึ้นไป (35.77)				-

* The mean difference is significant at the .05 level.

7. ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ตามขนาดโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาผู้เรียน มีความแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียน ($p < .05$) โดยครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาผู้เรียน สูงกว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ($p < .05$) (ดูตาราง 6)

ตาราง 6 เปรียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ขนาดโรงเรียน	ขนาดเล็ก (18.77)	ขนาดกลาง (18.92)	ขนาดใหญ่ (20.27)
ขนาดเล็ก (18.77)	-	0.15	1.50
ขนาดกลาง (18.92)		-	1.35*
ขนาดใหญ่ (20.27)			-

* The mean difference is significant at the .05 level.

อภิปรายผล

1. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนว

ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวมีคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับดีอธิบายได้ว่า ครูแนะแนว มีการประเมินการรับรู้ถึงปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน นักเรียน

และผู้ปกครอง หรืออาจกล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลที่ครูแนะแนวมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในทางที่ดี ล้วนเป็นกลุ่มคนที่มีความเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน คือการช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของวิชาชีพงานจิตวิทยาแนะแนวในโรงเรียน ลักษณะสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นนี้เป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Beyer and Marshall (1981, p. 663) กล่าวคือ การมีปฏิสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มผู้มีเป้าหมายการทำงานเดียวกันในทางบวกหรือในรูปแบบการสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันภายในกลุ่มเป็นลักษณะสัมพันธ์ภาพที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการทำงาน ปกป้องสิทธิประโยชน์ร่วมกัน ขอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน รวมถึงความรู้สึกมั่นคงในสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานจิตวิทยาแนะแนวครูที่รับผิดชอบจะมีบทบาทสำคัญอยู่ประการหนึ่งคือ บทบาทด้านการประสานงานแนะแนว สอดคล้องกับ ปรีชา วิหคโต (2534) ที่กล่าวถึงการประสานงานด้านการแนะแนวในโรงเรียนว่า ครูแนะแนวจะต้องติดต่อร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการให้บริการแนะแนวและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) บทบาทดังกล่าวประกอบด้วย การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน แนวทางการดูแลช่วยเหลือ ประชุมกลุ่มปรึกษาหารือ และ การส่งต่อผู้เรียนการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อการร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงานกับองค์กรของรัฐและเอกชนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางการแนะแนวและการส่งนักเรียนฝึกงานและการหารายได้ระหว่างเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 23) ซึ่งบทบาทเหล่านี้จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยคุณลักษณะของครูแนะแนวที่มีสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่ดี

2. ความสามารถในการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมของครูแนะแนวอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า การที่ครูแนะแนวประเมินความสามารถของคนอยู่ในระดับสูง เป็นผลมาจากการที่ครูแนะแนวสามารถการผสมผสานความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และบุคลิกลักษณะของตน ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานจิตแนะแนว ทั้งนี้เพื่อดำเนินกิจกรรมการส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างมีระบบ อีกทั้งการดำเนินงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพครอบคลุมกิจกรรมดูแลช่วยเหลือผู้เรียนใน 4 ด้านตามมาตรฐานของงานจิตวิทยาแนะแนวในโรงเรียน ได้แก่

- 1) ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 2) ด้านการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 3) ด้านการใช้เครื่องมือในระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ
- 4) ด้านการจัดการคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามกระบวนการระบบคุณภาพ Plan Do Check Act (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย เชาวสุตธีร์ตัน (2553) ซึ่งทำการศึกษาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ครูแนะแนวประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในด้านระบบดูแลช่วยเหลือ ด้านพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดการคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือ อยู่ในระดับสูง ขณะที่ด้านการใช้เครื่องมือในงานช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้เนื่องจาก มีข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในงานช่วยเหลือผู้เรียน โดยเฉพาะความพร้อมของครูในการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา เช่นความพร้อมในด้านความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเครื่องมือ ทักษะการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา และทักษะการแปลผล นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ของการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน รวมถึงความทันสมัยของเครื่องมือ และ ปริมาณเครื่องมือที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจมีผลทำให้ครูแนะแนวประเมินความสามารถในการใช้เครื่องมือในงานช่วยเหลือผู้เรียนในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว

ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวมกับ ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง ($p < .01$) ทั้งนี้เนื่องจาก สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนวเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน เช่นการได้รับความร่วมมือในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการประกันคุณภาพ รวมถึงความร่วมมือในการประสานงานในการคัดกรองนักเรียน การเยี่ยมบ้าน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชลกร ศรีจรจกิจ (2552) ได้ศึกษายาทบาทครูแนะแนวที่มีต่อการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและบทบาทของครูแนะแนวที่มีต่อการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันคือ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนครูแนะแนวจะมีบทบาทในการสนับสนุนด้านข้อมูลเทคนิค วิธีการให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ

จัดกิจกรรมในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไข และดำเนินการส่งต่อทั้งภายในและภายนอก

ส่วนในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนวมีความเข้าใจบทบาทของตนในการเป็นผู้ประสานการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการทำงานเป็นทีม พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นประสิทธิผลของงานจึงเกิดจากลักษณะสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ส่วนผลการวิจัยของ วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ และคณะ (2551) พบข้อมูลบางส่วนที่สนับสนุนข้อค้นพบนี้ว่า ครูที่มีสัมพันธภาพในการทำงานในระดับสูง และมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในระดับสูง จะมีพฤติกรรมการทำงานจิตวิทยาแนะแนวดีกว่า ครูที่มีสัมพันธภาพในการทำงานในระดับต่ำ และมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในระดับต่ำ ผลการวิจัยยังได้ข้อสรุปว่า สัมพันธภาพในการทำงาน เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งในการร่วมกันทำนายประสิทธิผลของพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนวได้ร้อยละ 50.1

4. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครูแนะแนว จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับประสบการณ์การทำงาน

ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวที่มีอายุ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน จะมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ข้อค้นพบนี้อธิบายได้ว่า ครูแนะแนวไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ต่างก็มีลักษณะสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดีไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กลับพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน จะมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานแตกต่างกัน

($p < .05$) โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานสูงกว่า ครูแนะแนวที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี ($p < .05$) ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์การทำงาน มากถือว่าเป็นผู้อาวุโสกว่า และมักจะรู้จักสนิทสนมและ เข้าใจเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน ได้ดีกว่าครูบรรจุใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Schultz (1960) ที่กล่าวว่า มนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันนานจนผูกพันเป็นกลุ่มได้จะต้อง ผ่านขั้นตอนความเป็นพวกพ้อง ความมีอำนาจควบคุม และความรักใคร่ชอบพอกัน ลักษณะนี้แสดงถึงระดับ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แนบแน่น

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับขนาดโรงเรียน

ส่วนผลการเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่าง บุคคล ตามลักษณะขนาดของโรงเรียนพบว่า ครูที่มา จากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีสัมพันธภาพระหว่าง บุคคลทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก พฤติกรรมการมีสัมพันธภาพระหว่าง บุคคล ของครูแนะแนวเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของ แต่ละบุคคลที่มีมาแต่เดิมแล้ว โดยผ่านกระบวนการ จัดเวลาจากครอบครัวและสังคม จนกลายเป็นบุคลิกภาพ ดังที่ Schultz (1960) อธิบายว่า พฤติกรรมที่บุคคล แสดงออกในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะมี ลักษณะเหมือนพฤติกรรมตามประสบการณ์เดิมที่มี มาก่อนหน้านี้ ซึ่งมักจะเป็นสัมพันธภาพที่เคยมีกับ ครอบครัวมาก่อน นั่นคือการติดต่อสัมพันธ์ของบุคคลมี พื้นฐานมาจากสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว รูปแบบพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในการมี สัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมมักจะลอกเลียนแบบมา จากประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเฉพาะพฤติกรรมของ บิดา มารดา ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จึงไม่ขึ้นกับปริมาณของบุคคลรอบข้างหรือขนาดของ หน่วยงาน องค์กรเป็นสำคัญ

5. ความสามารถในการปฏิบัติงานการ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนว จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน

ความสามารถในการปฏิบัติงานฯ กับ ประสบการณ์การทำงาน

ครูแนะแนวที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน เป็นการทำงานที่ต้อง อุทิศตน และใช้จิตอาสา งานจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดย รวมจึง ไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การทำงาน แต่ขึ้นอยู่กับ ความพร้อม ความตั้งใจ และการอุทิศตน อาสาเข้า มารับงานเพื่อจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือนักเรียน และ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียนให้ดีขึ้น สอดคล้อง กับผลการวิจัยของพรชัย เสงฆชุติรัตน์ (2553) ที่ชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน มีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนใน โรงเรียน โดยไม่ขึ้นกับลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน หรือลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร

เมื่อวิเคราะห์ความสามารถในการปฏิบัติงานฯ เป็นรายด้าน พบว่าความสามารถสามารถของครู เน้นแนวในด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์การทำงานแนะแนว ($p < .01$) โดย ครูที่มีประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป และ 11 - 20 ปี มีความสามารถในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี ($p < .05$) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่จะมีความชำนาญหรือ มีความสามารถในด้านนี้ จะต้องผ่านประสบการณ์ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนมานานพอสมควร กล่าวคือ ครูแนะแนวจะต้องทำหน้าที่ในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถเอื้ออำนวย ส่งเสริมและสนับสนุนครูที่ปรึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ ได้รับความรู้ทักษะกระบวนการและเครื่องมือในระบบ

การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยความรู้และทักษะในด้านนี้ ประกอบด้วย 1) เทคนิควิธีและเครื่องมือเพื่อการรู้จักและคัดกรองผู้เรียน 2) แนวทางในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) และการจัดประชุมในชั้นเรียน (Classroom Meeting) 3) แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ และ 4) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการประเมินและทบทวน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 51)

ความสามารถในการปฏิบัติงานฯ กับขนาดโรงเรียน

ความสามารถในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน จะเห็นว่า ผลสรุปนี้มีความสอดคล้องกับผลสรุปด้านประสิทธิภาพการทำงานข้างต้น กล่าวคือ แม้ว่าครูแนะแนวจะมีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน แต่ความสามารถในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ระดับความสามารถของครูแนะแนว ในการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ไม่ได้ขึ้นกับลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะทางกายภาพหรือสภาพแวดล้อม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ พรชัย เสงฆชุติรัตน์ (2553) ที่ได้ข้อสรุปจากการศึกษาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัตนบุรี ว่า ความแตกต่างด้านเพศ ขนาดของโรงเรียน และสถานภาพ ไม่ส่งผลต่อ การปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียน ($p < .05$) โดยครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีคะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาผู้เรียน สูงกว่า ครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ($p < .05$) แสดงว่า ประสิทธิภาพของงานแนะแนวใน

ด้านการพัฒนาผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน เช่นความพร้อมของบริเวณสถานที่เรียน สิ่งส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการเรียน ฯลฯ ผลการวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของทักษะการพัฒนาผู้เรียน ของครูแนะแนวในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง รวมถึงทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูแนะแนว รวมถึงครูที่ปรึกษา ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างต่อเนื่อง
2. ครูทุกคนในโรงเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการร่วมกับครูแนะแนว โดยมีครูแนะแนวเป็นพี่เลี้ยง แนะนำด้านเทคนิควิธี และขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
3. ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา น้อยกว่าเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จึงควรมีการเสริมสร้างลักษณะความสัมพันธ์ของครูแนะแนวกับผู้บังคับบัญชาเพิ่มขึ้น
4. ผลการวิจัยพบว่าครูแนะแนวที่มีประสิทธิภาพการทำงานแนะแนวตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีความสามารถในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสูงกว่าครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูแนะแนวในพื้นที่ หากกลุ่มครูเหล่านี้ได้รับการยกระดับเป็นเครือข่ายครูแนะแนวแกนนำ และร่วมกันทำบทบาทหน้าที่เสมือนเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา ตลอดจนจัดตั้งเครือข่ายครูแนะแนวในกลุ่มโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพของบริบท

5. ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการใช้เครื่องมือในงานช่วยเหลือผู้เรียนของครูแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในด้านนี้เป็นกรณีพิเศษ และควรสนับสนุนให้ครูแนะแนวได้ใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาในงานช่วยเหลือผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้มีศูนย์หรือคลังเครื่องมือเพื่อเป็นหน่วยกลางของโรงเรียนหรือเขตพื้นที่ ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเครื่องมืออย่างเป็นระบบ เช่นการจัดหาเครื่องมือทางจิตวิทยาที่เหมาะสม การแนะนำการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง และการดูแลพิทักษ์สิทธิ์ทางจรรยาบรรณ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบเครือข่ายครูแนะแนวที่เหมาะสม เพื่อเป็นช่องทางประสานการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินสภาพปัญหาการทำงาน ตลอดจนสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้เรียน อย่างสม่ำเสมอ
3. ควรส่งเสริมและผลักดันให้ครูแนะแนวสามารถสร้างสรรค์งานวิจัยที่เกิดจากการปฏิบัติงานแนะแนว ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพงานแนะแนว ให้มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2542-2544)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540ก). *แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2542-2544)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชลกร ศรีจกรกิจ. (2552). *บทบาทครูแนะแนวในการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ปรีชา วิหคโต. (2534). *การประสานงานและการประชาสัมพันธ์งานแนะแนว, ในเอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพการแนะแนว(หน้า 201-244)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปัญญาพร จันทร์วงศ์. (2535). *คุณลักษณะของครูแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- พรชัย เสงวนศิริรัตน์. (2553). *การศึกษาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของผู้บริหารครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2551). *หลักสูตรพัฒนาครูจิตวิทยาแนะแนว โมดูล1 คุณลักษณะของครูจิตวิทยาแนะแนว. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ หจก.เจเอ็นที.*

- วรกร ทรัพย์วิระปกรณ์, ทรงวุฒิ อยู่เอี่ยม, อนงค์ วิเศษสุวรรณ, ระพีพันธ์ ฉายวิมล. (ตุลาคม 2551 – มกราคม 2552). ปัจจัยด้านจิตสังคม และคุณลักษณะครูจิตวิทยาแนะแนว ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูจิตวิทยาแนะแนว. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์*, 20(1), 37-49.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ: รู้เขา รู้เรา*. กรุงเทพฯ: หอมชาวบ้าน.
- สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ. (2545). *ปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพและพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนว*. ปรินญาณินพนธ์ วิทยาศาสตร์คุษณัฐบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทัศน์ สุดาจันทร์. (2546). *ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครูแนะแนวโรงเรียนป้าจิววิทยา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- Beyer, Judith E. and Marshall, Jan. (1981, November). "The Interpersonal Dimension of Collegiality". *Nursing Outlook*, 29: 662-665.
- Lachman, Vick D. (1984, January). "Increasing Productivity through Performance valuation" *Journal of Nursing Administration*. 14: 7-13.
- Schultz, William C. (1960). *FIRO: A three-Dimensional Theories of Interpersonal Behavior*. London : Holt, Reinhart & Winston.
- Sullivan, Harry S. (1953). *Interpersonal Theory*. New York: W.W. Norton .